

Preek voor de wijkgemeente Bergkerk van de Protestantse Gemeente te Den Haag op 24 maart 2024 over Marcus 11:1-11 en Zacharja 9:9-10

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

De laatste visionaire woorden van de profeet Zacharja “Zijn heerschappij strekt zich uit van zee tot zee, van de Rivier tot de einden der aarde” bleven bij mij resoneren. En misschien bij u ook wel. Ze doen natuurlijk denken aan de beladen woorden: “From the river to the sea Palestine will be free”. Woorden die vandaag felle controverses oproepen. Woorden die Palestijnen en felle voorstanders van de Palestijnse zaak gebruiken om duidelijk te maken dat Palestina bevrijd moet worden van de joodse bezetters. De meest extremen onder hen zien zelfs geen plaats voor Joden in het bevrijde Palestina. De Tweede kamer heeft deze duidingen terecht veroordeeld. Maar het verdrietige is dat ook voor Israël's huidige regering in wat zij ziet als het beloofde land eigenlijk amper of geen plaats is voor Palestijn en Arabier. Door de extreme polarisatie die ontstaan is na de afschuwelijke moordpartij op 7 oktober j.l. en de afschuwelijke reactie van Israël, die nog steeds gaande is, lijkt elk zicht op een levensvatbare oplossing voor zowel Joden als Palestijnen uit het zicht te zijn geraakt.

De PLO ten tijde van Yasser Arafat had de leus “From the river to the sea, Palestine will be free” in de jaren zestig van de vorige eeuw in zijn handvest opgenomen. Deze duidde op de wens om terug te keren naar de situatie van voor 1948 toen Palestina onder Britse controle stond, waarbij plaats was voor Joden, Palestijnen en Arabieren. Na de Oslo akkoorden tussen Israël en de PLO in de jaren negentig van de vorige eeuw kwam de twee staten oplossing in beeld. Maar na de moord op Israël's premier Rabin en het teloorgaan van de vrede nu beweging zijn die perspectieven allemaal als sneeuw voor de zon verdwenen. We weten hoe het verder is gegaan. Hamas en Hezbollah adopteerden de leus en gaven daar hun strikte visie aan over wie Palestina toekomt. Aan de andere kant claimden Israëlische regeringen steeds meer het exclusieve recht op hun beloofde land tussen Jordaan en Middellandse Zee. Hoe moet het verder? Wie het weet mag het zeggen.

En Zacharja dan? Hoe zie die dat? Die was teruggekeerd uit de Babylonische ballingschap met messiaanse vergezichten over een koning die een einde zal maken aan de oorlogen en die vrede zal stichten tussen de volken. En die zal regeren over..... ja waar over? Niet slechts “from the river to the sea”, maar van zee tot zee, van de Rivier tot aan de einden der aarde. Hij ziet dus een wereldomvattende heerschappij voor zich van een koning die de oorlog uitbant.

Wat is daar tot nu toe van terecht gekomen, meer dan twee en half duizend jaar later? Af en toe licht er even iets op van vrede en nooit meer oorlog zoals in 1989 bij het vallen van de muur als scheidslijn tussen Oost en West in Europa en in de jaren negentig in Israël/Palestina, nadat de Oslo akkoorden tot stand zijn gekomen. Maar dan staan telkens weer in onze wereld kwade machten op van eigen land en eigen volk eerst, waarbij eigenlijk geen oog en geen plaats is voor de ander als mens en als volk. Is zo'n visioen van Zacharja eigenlijk niet meer dan een fata morgana, een zinsbegoocheling die ons een getroebleerde realiteit voorspiegelt.

En toch: wat zijn we zonder het hoopvolle visioen van een profeet als Zacharja die droomt over een koning die bekleed is met gerechtigheid, die nederig komt aanrijden op een hengstveulen dat zijn vervulling heeft gekregen in Jezus die Jeruzalem komt binnenrijden?

De evangelisten kleuren met hun beelden over de intocht van Jezus in Jeruzalem het visioen van Zacharja over een messiaanse tijd die komt verder in. Ze combineren dat met nog andere beelden over zo'n toekomst, zoals uit Psalm 118, waaruit wij hebben gezongen. Bij de mensen die met Jezus meelopen nu hij Jeruzalem intrekt resoneert die hele traditie. Maar wat nieuw is dat zij volgens Marcus in Jezus een koning zien, die opnieuw gerechtigheid en vrede zal belichamen. Hij rijdt immers op een ezelsveulen dat nog nooit door iemand bereden is.

Wie zijn dat die die hoop bezingen? Dat is niet zomaar heel Jeruzalem dat hem verwelkomt zoals Matteüs ruim 10 jaar later dan Marcus schrijft. Ik denk dat dat te groot gedacht is als we op Marcus afgaan. Ik vermoed dat het volgelingen zijn in de meest brede zin van het woord. Zijn twaalf naaste discipelen en anderen die daaromheen cirkelden. Dat zijn er wel velen aldus Marcus.

Er was een inner en een outer circle om Jezus heen. Marcus vertelt al vroeg in zijn evangelie dat Jezus tegen zijn twaalf leerlingen zei: "Aan jullie is het geheim van het Koninkrijk van God onthuld, maar zij die buiten staan, krijgen alles te horen in gelijkenissen" (4:10:11). De laatsten zijn mensen die op de een of andere wijze gefascineerd zijn over hem.

Die heterogene groep volgelingen bestaat dus uit volgelingen en meelopers, uit mensen die de toon zetten en uit meezingers. Ze zingen allemaal "Hosanna" als eerste woord en laatste woord. Het laatste Hosanna zelfs aangezet met "in de hoogste hemel". "God help ons toch" betekent dat. Ontferm U toch over ons. Ze beseffen dat ze voor de komst van het messiaanse Rijk alle hulp van de hemel nodig hebben. En dat ze dat messiaanse Rijk niet zomaar zelf realiseren. Kom daar vandaag maar eens om met al die zelf benoemde autocraten en het maakbaarheidsdenken in onze maatschappij. Al is dat laatste nu wat op z'n retour nu de zorgelijke ontwikkelingen in de wereld daar heel stevige vraagtekens bij zetten. Meer de terugkeer van het besef dat we afhankelijk zijn van God wat onze toekomst betreft zou bepaald geen kwaad kunnen.

Maar ze zingen ook: "Gezegend het komende koninkrijk van onze vader David". Verwachten ze toch weer een koning met een koninkrijk zoals David dat had? Is dat wel het koninkrijk waarin alles anders wordt zoals het Koninkrijk van God waarvan Jezus sprak nadat hij gedoopt was en verzocht was in de woestijn. Zijn eerste woorden waren volgens Marcus: "De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws"(1:15). Ik moest aan Israël denken dat aanvankelijk alleen God als koning had, maar dat niet genoeg vond. Ze wilden net als alle andere volken een echte zichtbare koning. Dat hebben ze geweten door de soms heel feilbare koningen die over hen geregeerd hebben. God heeft hen daarvoor gewaarschuwd. Willen ze werkelijk weer zo'n koning? God heeft hen in Jezus een ander soort koning geven, een koning met een heel andere manier van doen dan de heersers van deze wereld of ze nu uit Israël komen of van buiten. Beseffen ze dat eigenlijk wel wanneer ze Jezus met woorden uit de traditie toezingen?

Marcus onthult stapsgewijs wie deze koning Jezus werkelijk is. Zijn Messias-zijn is omhuld met een geheimenis waardoor niet zo maar duidelijk wordt wie hij is en waarop zijn gezag gebaseerd is. Dat bleek nog voor zijn intocht in Jeruzalem toen zijn discipelen Jakobus en Johannes hem vroegen of zij in de glorie van zijn Koninkrijk rechts en links van hem mochten zitten. Dus ze gaan voor de belangrijkste posities zoals dat overal gaat waar de macht verdeeld wordt. Even later die dag maakt Jezus in een gesprek met de Schriftgeleerden duidelijk dat hij de Messias niet ziet als een zoon van David (12:37). Dus moet zijn koninkrijk en zijn gezag niet zo maar in diens lijn gezien worden.

Maar hoe moeten we Hem dan wel zien? Marcus houdt bijna tot op het laatst in zijn evangelie zijn adem in over wie Jezus eigenlijk is. Hij beschrijft hoe Jezus voor het sanhedrin blijft zwijgen over alle beschuldigingen en vragen over zijn autoriteit. Want er kunnen zo maar valse tonen over wereldse macht meeklinken wanneer er gesproken wordt over de Messias die komt. In de late avond van Witte Donderdag op Goede Vrijdag antwoordt Jezus op de hamvraag van de hogepriester "Bent U de Messias, de Zoon van de Gezegende" uiteindelijk met ... 'Ik ben het'. Nu deze belijdenis heeft geklonken en de duisternis is ingevallen, de zichtbare wereld klein is geworden en het lijden voor de deur staat zouden valse tonen en foute associaties na alles wat hij getoond heeft in zijn omgang met mensen eigenlijk moeten verstommen. Maar zijn belijdenis en de woorden die hij aan zijn bevestiging dat hij de Messias is toevoegt 'en u zult de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en Hem zien komen met de wolken van de hemel' (14:62) maken de hogepriester woedend. Hij scheurt zijn kleren en noemt ze godslastering. We weten waartoe dat leidt: Het hele sanhedrin vindt unaniem dat Jezus de doodstraf verdient. We zullen daar deze week na bijna 2000 jaar ook weer opnieuw over gaan lezen. Tegen beter weten in? Waanneer ik in de wereld om mij heen kijk zeg ik helaas ja. Zal het visioen van vrede en gerechtigheid dat in Jezus en zijn levensweg tastbaar werd en in al zijn eenvoud Jeruzalem kwam binnenrijden door de telkens weer oplaaiende strijd tussen mensen en volken uiteindelijk toch een fata morgana blijken te zijn? Je zou het inderdaad zeggen wanneer je met de ogen van het nuchtere verstand kijkt, maar wanneer je leert zien met de ogen van het geloof, geloof je tegen beter weten in. Dan geloof je dat voor blijvende vrede en gerechtigheid een machtswoord van God nodig is. Dat mogen we met Pasen vieren.

Amen

Herbert Wevers